

imenicama *sud, postupak, suđenje, presuda, odluka* i sl. javljati i sveze *prvi stupanj, drugi stupanj, treći stupanj*, a radi varijacije može se govoriti, doduše općenitije, o višem i nižem sudu, o višim i nižim sudovima, o sudu višeg i nižeg stupnja. Sve su to nazivi koji se upotrebljavaju u nadležnosnoj ljestvici sudova, pa onda i postupaka, odluka, presuda itd. Daljnju raspodjelu tih izražajnih mogućnosti utvrdit će praksa. Ali pridjevu *prvostepeni, drugostepeni, trećostepeni* nema više mjesta u hrvatskomu pravnom jeziku. Potiskivanjem tih pridjeva iz hrvatskoga pravnog jezika uklonila se je neusklađenost koja je postojala istodobnom uporabom tih pridjeva i imenice *stupanj*. Imamo dakle umjesto njih širok raspon mogućnosti s prilično slobodnim odabirom.

Sažetak

Mile Mamić, Filozofski fakultet, Zadar
UDK 801.3:001.4:808.62, znanstveni članak
primljen 28. 9. 1998., prihvaćen za tisak 26. 10. 1998.

Croatian Terms for Courts of Various Instances

A number of Croatian legal terms for courts of various instance are discussed. The reasons for this terminological discord are offered, together with an evaluation of new, more harmonious solutions in more recent Croatian legislature.

PITANJA I ODGOVORI

PRIDJEVI OD IMENICE MURSA

Profesor Davor Tanocki iz Osijeka pita kako glasi pridjev od imenice *Mursa*, rimskoga naziva za naselje današnjega Osijeka. Pročitao je u jednome tekstu pridjev *mursijski*, ali misli da to nije dobro.

Teškoća je u tome što se od imena mjesta pridjevi tvore u prvome redu sufiksom *-ski*, ali on tu izravno ne ide jer postoji glasovna zapreka za *-ski*, osnova završava na *-rs-*, a sufiks počinje sa *-sk-*. Treba naći neko drugo rješenje. Sufiks *-ijski* nije dobar zato što su pridjevi njime tvoreni ve-

oma rijetki, a od imena mjesta zapravo ih i nema. Opće pravilo je ovo: ktetici, pridjevi od imena mjesta, tvore se u prvome redu od imena mjesta, a kad tu ima kakvih zapreka, onda od etnika. Od imenice *Mursa* etnik bi bio *Mursanac*, a od njega odnosni pridjev *mursanski* 'koji se odnosi na *Mursu* i *Mursance* pa i na *Mursanke*.', dakle na tri imenice. Nekima je to još uvijek neobično, da se jedan pridjev odnosi na više imenica, iako je to u jeziku sasvim obična pojava, takvih pridjeva ima i desetak tisuća. Dovoljno je samo spomenuti *osječki* koji se se odnosi na *Osijek*, *Osječane* i *Osječanke*. Koga to pobliže zanima,

može naći u mojoj Tvorbi riječi pod pojmom *sekundarna mutacija*.

Ali kad je o *Mursi* riječ, onda valja imati na umu da je tako kad je riječ o imenici *Mursa* kao imenu mjesta. Ali se tako

može zvati i poduzeće (nogometni ili šahovski klub, tvornica, prodavaonica i sl.), a pridjev od takvoga imena je *Mursin*.

Stjepan Babić

OSVRTI

UZ ŠKARIĆEV PRILOG O STANDARDNOME HRVATSKOM REFLEKSU STAROGA DUGOG JATA

U broju 1–2 časopisa *Govor*, XIII/1996., objavljen je prilog Ive Škarića pod nazivom “Što s hrvatskim standardnim refleksom dugoga starog jata?”. Taj je tekst s odobravanjem prikazan u *Vjesniku* od 30. kolovoza ove godine. Već 11. rujna odgovara književnik Anđelko Vuletić, također u *Vjesniku*, u “Pismima čitatelja”. Njemu pak, i opet u *Vjesniku* i u “Pismima čitatelja”, odgovara 17. 9. Alemko Gluhak. Opet se javlja A. Vuletić u *Vjesniku* 22. 9. Bilo je dakle priličnoga uzbuđenja s pitanjem o refleksu staroga dugog jata u hrvatskoj standardnoj ortoepiji i grafiji. Red je da se o tome nešto kaže i u *Jeziku*.

Prilog Ive Škarića, istaknutoga hrvatskog fonetičara, obiluje tvrdnjama s kojima se teško ili nemoguće složiti, a neke pak tvrdnje ne odgovaraju samomu činjeničnomu stanju. Članak se može razdijeliti na tri dijela. U prvome (str. 2.–10.) Škarić izlaže historijat samoga pitanja i njegove pravopisne i slovopisne odraze, u drugome (str. 11.–18.) iznosi rezultate nekih zanimljivih pokusa iz eksperimentalne fonetike, a u trećem (str. 19.–20.) daje svoje zaključno mišljenje. Mislim da će biti dobro ako prvo prikazem sam Škarićev tekst, podrobno i točno.

Prva je Škarićeva tvrdnja: “Treba reći da Hrvatima nikad i nigdje izvorno i spontano to nisu bila dva sloga – ni govornicima, ni piscima, ni jezikoslovcima (osim u ono nekoliko iznimaka – *dvije, poslije, prije, smijem*). Dva sloga (“sillaba”) nametnuo im je V. S. Karadžić, i to na temelju istočnohercegovačkih govora (onih koje bismo danas označili kao govor “Vučurevićevih Hercegovaca”, a ne širokobrijeških). Izvorno dvosložnoga refleksa jata nema u hrvatskoj jekavskoj poziciji, ni onoj narodnoj (“Što se b’jeli u gori zelenoj”), ni u dubrovačkoj (“O l’jepa, o draga, o slatka slobodo”).” (Str. 2., redak 11.–4. odozdo.)

To zahtijeva jasan komentar. Što se tiče hrvatskih ijekavskih govornika, nije točno da nikad i nigdje ne izgovaraju dva sloga, to čine i novoštokavski Hrvati ijekavci (Dubrovačko primorje u najširem smislu, dijelovi neretvanske doline) i novoštokavski Hrvati ijekavci (zapadna polovica istočne Bosne i dijelovi srednje Bosne). Istina jest da je diftonški izgovor kod istih govornika svagdje češći, ili mnogo češći, ali dvosložni se izgovor pojavljuje, što ovisi o ritmu, brzini govora, važnosti iskaza i slično, dakle o stilskim uvjetima u širem smislu. Drugo, Široki Brijeg (upravo: Brig) pripada ikavskom području. Treće, mislim da je neukusno Hrvate ijekavce s jugozapadnoga ruba istočne Hercegovine nazvati “Vučureviće-